

Röks remissvar promemoria Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Röks, är en feministisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors livsvillkor. Röks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt för att öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. För Röks innefattar mäns våld mot kvinnor utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, handel med kvinnors kroppar, sexuellt våld och trakasserier. Röks ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor, men också att kvinnors livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer oss och de som förenar kvinnor. Röks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor även drabbar barn som lever i våldets närhet. Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på promemoria Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)

Sammanfattande synpunkter från Röks

Röks synpunkter fördjupade

Mäns våld i hederns namn

- Röks menar att förslagen kommer leda till en ökad stigmatisering
- Röks menar bestämt att kultur och religion inte är förklaringen till våldet

Röks menar bestämt att utredningen grundar sina förslag på en felaktig förståelse av våldet. Våld i hederns namn är inte knutet till religion eller kultur utan på kön och makt. När förslagen inte grundar sig i rätt förståelse ökar stigmatiseringen av grupper och riskerar att ge motsatt effekt. I GREVIOs senaste rapport om Sverige välkomnar de Sveriges arbete mot våld i hederns namn men att politiken behöver säkerställa att åtgärder inte leder till stigmatisering¹. Även inom forskningen har riskerna med utpekandet av grupper identifierats som direkt skadliga och att det inte uppfyller syftet att verka för kvinnors frihet².

---

¹ GREVIO, First thematic evaluation round, 28 november 2024

² Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps och forskningsöversikt, NCK-rapport 2010:1; Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Jämställdhet och våldsutsatthet Teoretiska perspektiv och begrepps användning, NCK-rapport 2023:2, s. 38–41.

Med utgångspunkt i detta ser därför Roks allvarligt på att politiken inte tar denna synpunkt på allvar om avsikten är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn. Roks ser även allvarligt på att kunskapen om våld i hederns namn är så bristfällig att den blir direkt skadlig.

Roks använder begreppet mäns våld i hederns namn. Roks väljer att benämna våldet som våld i hederns namn som en markering av att heder inte är en förklaring till våld, utan ett sätt att ursäkta och bortförklara våldet. Istanbulkonventionen behandlar även våld i hederns namn och där används begreppet ”i hederns namn”. Roks definition av sagda våld harmonierar därmed såväl med förståelse som språkbruk i konventionen. Roks ser att mäns våld i hederns namn är en del av mäns våld mot kvinnor, eftersom våldet är den yttersta konsekvensen av könsmaktsordningen där kvinnor och tjejer utsätts systematiskt för våld. Det som särskiljer våld i hederns namn är det kollektivistiska tänkandet, där kvinnans beteende avspeglas på hela familjens och släktens anseende. Centralt är kvinnors och tjejers kyskhet, och det är hela familjens ansvar att kontrollera tjejen så att dåliga rykten inte uppstår, och bestraffa henne om det uppstår.

Mäns våld i hederns namn är därför ingen avvikelse och kan inte motverkas om det behandlas som en särart i förhållande till övriga uttryck för patriarkala strukturer.

Avsaknad av evidens och en konsekvensanalys

- Roks ser allvarligt på att utredningen saknar en konsekvensanalys och evidens

Utredningen har fått uppdraget **att ta fram ett förslag** till förbud istället för att utreda **om** förbud bör införas. Det leder till att utredningen inte heller omfattar konsekvenser av att införa förslag. Utredningen saknar en konsekvensanalys för kvinnor och stigmatiseringen för olika grupper. Därmed riskerar förslagen att konsekvenser för kvinnor inte beaktas i en sådan utredning och kan leda till negativa konsekvenser för henne. Roks menar också att utredningen saknar aktuell evidens och entydig forskning på området. En stor del av forskningen som presenteras är daterad och visar inte problemet i aktuell tid. Även detta kan leda till konsekvenser för kvinnor då förslagen baseras på daterad kunskap och forskning.

Förbud mot kusinäktenskap och erkännande av kusinäktenskap i Sverige

- Roks avstyrker förslaget om att införa ett förbud mot kusinäktenskap och erkännande av kusinäktenskap i Sverige innan en grundlig konsekvensanalys har genomförts.

Mäns våld mot kvinnor, flickor och barn är ett allvarligt samhällsproblem. Våldet tar sig olika uttryck, bland annat genom att tvinga kvinnor att ingå äktenskap. Roks

saknar dock en ordentlig konsekvensanalys av hur förslaget kan påverka kvinnor, särskilt de kvinnor som söker uppehållstillstånd på grund av anknytning. Om äktenskapet inte erkänns kan detta göra det svårt för kvinnan att få uppehållstillstånd. Som utredningen själv konstaterar, är våld ofta kopplat till kvinnans oskuld. Att inte erkänna äktenskapet i Sverige kan därför få allvarliga konsekvenser för henne. Dessutom kan det påverka kvinnors juridiska och ekonomiska rätt negativt. **Det faktum att utredningen saknar en konsekvensanalys som tydliggör de konsekvenser detta får för kvinnan gör det uppenbart för Roks att det inte är kvinnorna man avser att skydda med dessa åtgärder.**

I detta ärende beslutade Roks ordförande Adine Samadi. Linn Elander, styrelseledamot i Roks styrelse, har varit föredragande.

Stockholm 5 mars 2025

Adine Samadi
Ordförande Roks